

HÍREK, ISMERTETÉSEK



VARGA IMRE
1931 — 1982

1982. I. 20-án Budapesten váratlanul elhunyt VARGA Imre, a magyar szénhidrogénipar Geofizikai Kutató Vállalatának főgeológusa. Temetésén, február 4-én, az új köztemetőben NÉMETH Gusztáv a Társulat, MOLNÁR Károly igazgató a vállalat részéről búcsúztatták. VARGA Imre geológusként szolgálta a geofizikát: a sok költséggel és fáradtsággal megszerzett gravitációs, elektromos és szeizmikus adatokat tektonikává, szerkezeti képpé, földtani ismeretvé transzformálta. Írásos életművét főként kéziratos jelentések, tanulmányok őrzik.

1931. VII. 16-án született Budapesten. A budapesti Fazekas Mihály gimnáziumban érettségizett, majd 1953-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetemen geológusi diplomát szerzett. Ezután tanársegéd az egyetem Geofizikai Tanszékén, majd a komlói Szénbányászati Trösztnél dolgozott. 1958 óta a szénhidrogéniparban, annak a felszíni geofizikai kutatással foglalkozó vállalatánál tevékenykedett. Munkássága főként a geofizikai adatok földtani értelmezéséhez kapcsolódott. Jelentős szerepe van a magyarországi mély medencék földtani-szerkezeti viszonyainak felderítésében. Tevékenységét többek között az Akadémiai jutalom I. fokozatával (1967) és Állami Díjjal (1978) ismerték el.

KASZAP ANDRÁS

VARGA IMRE szakirodalmi munkássága

1. A Föld és az élet története, I–II. Egyetemi jegyzet. Eötvös L. Tudományegyetem, Budapest, 1954.
2. Földtörténet és az élet története. Egyetemi jegyzet. ELTE, Budapest, 1956.
3. A kőolajipari szeizmikus mérések néhány földtani eredménye — Magyar Geofizika I. évf. 1. sz. 1960.
4. FACSINAY L.—TOLMÁR GY.—VARGA I.: A Dél-Tiszántúli geofizikai elemzése — Földtani Kutatás VI. évf. 3. sz. 1965.
5. SÁGHY GY.—VÁNDOR B.—VARGA I.: A kőolajipari reflexiók mérések földtani eredményei — Földt. Kézl. XCVII. pp. 160—166. 1967.
6. HÁMOR N.—MOLNÁR K.—RUMPLER J.—VARGA I.: A nagyalföldi reflexiók szeizmikus mérések eredményei és problémái földtani felépítésükben — Magyar Geofizika VIII. évf. 2–3. sz. pp. 93—105. 1967.
7. A kőolajipari geofizikai mérések eredményei és feladatai — Földt. Kézl. XCVIII. pp. 41—46. 1968.
8. BIRÓ E.—VARGA I.—VÁNDORFF R.: A Jügoszláv határmenti együttműködés tapasztalatai és eredményei a kőolajiparban — Földtani Kutatás VIII. évf. 1. sz. pp. 23—25. 1967.
9. VARGA I.—VÁNDOR B.—ZSITVAY SZ.—SZANYI B.: Szeizmikus kutatások a Makói érék területén — Magyar Geofizika X. évf. 4–5. sz. pp. 151—157. 1970.
10. A jügoszláv-magyar együttműködés eredményei a határmenti területek kutatásában — Magyar Geofizika XIII. évf. 1–2. sz. 1972.
11. KOVÁCS F.—VARGA I.: Szűrt gravitációs anomáliák értelmezési problémái — Magyar Geofizika XVI. évf. 3. sz. 1975.
12. RÁDLER B.—SÁGHY GY.—ÚJFALUSY A.—VARGA I.: Seismic exploration of unconformity dipping neogene sediments — Proceedings of the 23th Internat. Geophys. Symposium, Sofia, 1978.
13. RÁDLER B.—SÁGHY GY.—ÚJFALUSY A.—VARGA I.: Elterő dőlésű neogén üledékek szeizmikus kutatása — Magyar Geofizika XIX. évf. 6. sz. pp. 201—206. 1978.
14. RÁDLER B.—RUMPLER J.—VARGA I.—VÁNDOR B.: Some of the Results Gained with Seismic Prospecting in Deep Sedimentary Basins of Hungary — Proc. of the XI. Congress of Carpatho-Balkan Geol. Assoc., Tom. Geophysica, pp. 141—146. Kiev, 1980.
15. Kőolajbeszerzési lehetőségeink — Magyar Geofizika XVI. évf. 2. sz. 1975.
16. POGÁCSÁS GY.—VARGA I.: Characteristic evolution of the cenozoic structure of the Pannonian Basin as proved by reflexion seismic measurements — Proc. of the 17th Assembly of the ESC, Budapest, 1980, pp. 639—647.
17. VARGA I.—POGÁCSÁS GY.: Reflection seismic investigation in the Hungarian part of the Pannonian Basin — Earth Evolution Sciences 1981. No. 3–4. pp. 232—239.
18. RUMPLER J.—TÓTH J.—VARGA I.: A Geofizikai Kutató Vállalat főirányú szeizmikus méréseiről — Földtani Kutatás XXV. évf. 1. sz. pp. 3—6. 1982.
19. Fiatal mozgások szerepe a Pannon-medence kialakulásában — Földtani Kutatás XXV. évf. 1. sz. pp. 50—52. 1982.

DR. TELEKI GÉZA 1983. I. 5-én Amerikában feleségével együtt meghalt. Maga választotta meg halálának időpontját, a történelmi grófi család végzetét teljesítve be ismét. A házaspárgyógyíthatatlan betegsége indokolta, hogy TELEKI Géza előbb feleségével, majd önmagával végzett.

TELEKI Géza 1911-ben született és apja, TELEKI Pál nyomdokain a földtudományok iránt érzett vonzalmát. Bár politikai ambícióknak híjjával, a második világháború sorsdöntő időszakában kilépett a küzdőtérről. Így tagja volt a FARAGÓ Gábor vezette küldöttségnek, amelyet 1944. IX. 28-án HORRITY küldött Moszkvába s amely ideiglenes fegyverszünetet kötött. TELEKI Géza vallás- és közoktatásügyi miniszterként tagja lett a breznovi ideiglenes kormányznak is, 1945. IX. 15-ig. Ezután atyja tanszékére vonult vissza a Közgazdasági Egyetemen, majd 1948-ban emigrált.

Pál fia a földtan ismert professzora Amerikában, Géza antropológus Afrikában. Előbbi amerikai geológus küldöttség élén az utóbbi években többször járt Magyarországon. Fáradozása eredményeként kormányközi kulturális egyezmény született, amelynek keretében amerikai és magyar tudományos együttműködés zajlik a geológiai intézmények között.

(Vigh Károly cikke nyomán — Magyar Nemzet 1983. II. 17.)

DR. KOCH SÁNDOR, a magyar geológusok nevezte, nyugalmazott egyetemi tanár, társulati tagságának 63., életének 87. esztendőjében, 1983. május 26-én elhunyt Szegeden. Végso búcsúztatása május 31-én, 11 órakor volt Szegeden, a József Attila Tudományegyetem központi épületének előcsarnokában. Társulatunk nevében GRASSELLY Gyula tagtársunk, az egyetemről KEMENES Béla rektorhelyettes mondta el a búcsú szavait. DR. KOCH SÁNDOR harmadik Budapesten, a Farkasrétli temetőben, családi sírban hantolták el.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa DR. MEISEL Jánosnak, a föld- és ásványtani tudományok kandidátusának, a Budapesti Műszaki Egyetem tanárának, az egyetem volt rektorának, több évtizedes kiemelkedő oktató, oktatásszervező munkássága elismeréseként, nyugdalomba vonulása alkalmából a Szocialista Magyarországiért Érdemrenddel adományozta. (Magyar Közlemények, 1983. II. 16., 6. sz.)

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a felszabadulás 38. évfordulója alkalmából Állami Díjat adományozott FÜLÖP József akadémikusnak, a Központi Földtani Hivatal elnökének, NEMECZ Ernő akadémikusnak, a Veszprémi Vegyipari Egyetem tanszékvezető tanárának,

VÉGH SÁNDORNÉNAK, az ásvány- és földtani tudományok doktorának, az Eötvös L. Tudományegyetem tanszékvezető tanárának

és három bányamérnök kollégáknak: SCHOPPEL Jánosnak, SOLYMOS Andrásnak és VASS Lászlónak,

az ecóenprogram ásványi nyersanyagbázisának felkutatása terén elért eredményekért, megosztva.

(Magyar Közlöny, 1983. IV. 10. 14. sz.)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa DR. KUBOVICS Imrének, a földtani tudományok doktorának, az Eötvös L. Tudományegyetem tanszékvezető tanárának, dékánának a *Munka Érdemrend arany fokozata* kitüntetéssel adományozta. (M. K., 1983. IV. 10. 14. sz.)

A balatonfüredi Lóczy-barlang bejáratánál 1983. április 24-én felavatták KÉRY Gábor és DR. KADIĆ Ottokár emléktábláját. A Hazafias Népfront és a Karszt- és Bar-

langkutató Társulat által elhelyezett emléktáblánál HAZSLINSZKY Tamás, a társulat főtítkára mondott avató beszédet.

A Budapesti Műszaki Egyetemen DR. POLINSZKY K. rektor átadta az idén alapított *Gedeon Tihamér-díjat* DR. BULKAY Dénesnek és ZERGI Istvánnak. A szakemberek a bauxitgeológia és tímfoldipir fejlesztésében értek el kiemelkedő eredményt. (Népszabadság, 1983. IX. 11.)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa SZÁDECZKY-KARDOSS Elemér kétszeres Kossuth-díjas akadémikusnak, nyugalmazott egyetemi tanárnak, a MTA Geokémiai Kutató Laboratóriuma tudományos tanácsadójának a *Magyar Népköztársaság Zászlórendje* kitüntetését adományozta, a kitüntetést több évtizedes tudományos és közéleti tevékenysége elismeréseként, 80. születésnapja alkalmából.

(Magyar Közlöny, 1983. IX. 15. 41. sz.)

Jegyzőkönyv

a Magyarhoni Földtani Társulat és az Új-zélandi Geológiai Társulat képviselőinek találkozásáról

A 15. Pacifikus Tudományos Kongresszus (PSC) Szervező Bizottságának és a Neogén Rétegtani Pacifikus Regionális Bizottsága (RCPNS) közös meghívására DR. BÉRCZI István, a Magyarhoni Földtani Társulat főtítkára és egyben a Mediterrán Neogén Rétegtani Regionális Bizottság (RCMNS) 8. kongresszusa Magyarországi Szervező Bizottságának titkára részt vett az RCPNS 3. kongresszusán, amelyet a 15. PSC keretében tartottak meg február 1. és 11. közt az új-zélandi Dunedinben.

Látogatása folyamán DR. BÉRCZI Istvánnak lehetősége volt:

1. találkozni az Új-zélandi Geológiai Társulat vezető személyiségeivel: Dr. Vincent NEALL elnökkel, Dr. Robert STEVART titkárral és Dr. Frederick DAVEY bizottsági taggal;
2. részt venni az Új-zélandi Geológiai Társulat közgyűléssel egybekötött baráti vacsoráján, és ez alkalommal átadni a Magyarhoni Földtani Társulat fennállásának 125. évfordulójára alapított emlékermet.

Megbeszélések eredményeképpen a két földtani társulat képviselői a következőkben állapodtak meg:

1. Informálják egymást nemzetközi kongresszusokról. Első lépésként e téren DR. BÉRCZI István átadta a RCMNS 8. — Magyarországon 1985-ben tartandó —

kongresszusa első cirkulárjának példányát.

DR. NEALL kijelentette, hogy e rendezvény körlevélét leközlök az Új-zélandi Geológiai Társulat *Newsletter*-ében.

2. Mindkét társulat előre értesíteni fogja a partnerét tagjainak hivatalos látogatásairól a partner országban. Minden lehetséges segítséget megadnak a látogatóknak mindkét részről, abból a célból, hogy megfelelő szakmai kapcsolatokat találjanak.
3. Mindkét társulat ismételten áttekinti szakmai publikációk cseréjének helyzetét.
4. DR. NEALL kifejezte őszinte nagybecsülését az iránt a jóakarat iránt, amely az emlékerem átadásában fejeződött ki. Ezt várhatóan az Új-zélandi Királyi Társulat Tudományos Központjában, Wellingtonban fogják kiállítani.
5. DR. BÉRCZI István átadta a Magyarhoni Földtani Társulat Elnökségének legjobb kívánságait és kifejezte köszönetét azért a lehetőségért, hogy részt vehetett a 15. PSC-n és hogy találkozhatott az Új-zélandi Geológiai Társulat képviselőivel. 1983. február

DR. BÉRCZI István

az MFT főtítkára

DR. Vincent NEALL

az Új-zélandi Geol.
Társulat elnöke

Beszámoló

a Neogén Rétegtan Pacifikus Regionális Bizottságának
(RCPNS) 3. kongresszusáról

Az RCMNS (a Neogén Rétegtan Mediterrán Regionális Bizottsága) pacifikus testvérszervezete a 15. Csendes-óceáni Tudományos Kongresszus (Pacific Science Congress) keretében 1983. febr. 1–11. között az új-zélandi Dunedinben tartotta 3. kongresszusát. E sorok írója az RCPNS meghívására az RCMNS 8. Magyarországon 1985-ben megrendezendő kongresszusa szervezőbizottságának képviselőjeként vehetett részt e rendezvényen.

A Csendes-óceáni Tudományos Szövetség (Pacific Science Association) nem-kormányzati jellegű, regionális hatáskörű tudományos nemzetközi szervezet, amelyet 1920-ban alapítottak az érdekelt országok a Csendes-óceán térsége humán-termesztudományos problémáinak tanulmányozására, hogy ezáltal is javítsák az ott élők életszínvonalát, életkörülményeit. Jelenleg 40 társult tagország vesz részt a szövetség munkájában: a térség nagy országai (Szovjetunió, USA, Kanada, Ausztrália, Japán, Indonézia) és miniallamai (pl. Szingapúr, Salamon-szigetek, Vatanan) egyaránt képviseltetik magukat. A humán — természet tudományos orientáltságot és a természeti tudományok teljes háttérbe szorítását jól jelzi a 15. kongresszus szekcióinak megoszlása:

1. Ökológia és környezetvédelem, 2. Földtudományok, 3. Földrajz, 4. A Pacifikum tudományos kutatásának múzeumi, 5. Tengerkutatás, 6. Korallzátonyok, 7. Botanika, 8. Erdészet, 9. Az édesvizek kutatása, 10. Rovartani kutatások, 11. Társadalomtudományi kutatások, 12. Egészség és közegészségügy, 13. Táplálkozás-tudomány, 14. Oktatás és tudományos kommunikáció.

A 40 tagországból közel 2000 résztvevő fogadására és elhelyezésére méltó keretet nyújtott a skót tengerészek alapította és skót hangulatú (különösen áll ez az időjárásra: 12–15 °C-os esős nyár a mi augusztusunknak megfelelő februárban) Dunedin városa, amely büszkén viseli a Föld legdélibb egyetemi városa megjelölést. A kongresszusnak otthont adó University of Otago Új-Zéland legrégebbi alapítású egyeteme (1869). Az angolszász egyetemek szokása szerint igen széles oktatási spektrumot ölel át a művészetektől a jogon, orvostudományon (Új-Zélandban itt van egyedül fogorvos képzés!) a testnevelésen át a teológiáig. A hallgatók száma 6800 az 1983-as tanévben.

Az RCPNS 3. kongresszusán elhangzott előadásokból, a hivatalos és magánbeszélgetésekből az RCMNS 8. kongresszusára, tágabb értelemben a két regionális bizottság együttműködésére kiható alábbi észrevételeket tehetjük:

1. Az RCPNS működési területe, a Csendes-óceán környezete, sokszorosa a Mediterránénak. Ez, továbbá az a tény, hogy az RCPNS mintegy 15 évvel később kezdett tevékenykedni, mint az RCMNS, magával hozza, hogy a rétegtani gondolkodási iskola azon periódusában van, amikor úgyszólván csak a biosztratigráfia jelenti a rétegtant. Természetesen a sok helyütt az oligocén végétől a jelenkorig folytatódó teljes (vagy csak kis hiatusokat tartalmazó) rétegsorok mindig is különleges szerepet biztosítanak majd a biosztratigráfiának ebben a régióban. Nagy érdeklődést keltett az RCMNS-ben épp a 8. kongresszus szervezése kapcsán manifesztálódott, a szedimentológiát, vulkanológiát, tektonikát bekapcsoló event-sztratigráfia. Nem meglepő módon Új-Zélandban is az átfogó medence analízisekkel foglalkozók, az ottani Geológiai Szolgálat Kőolajföldtani Ágazatának szakemberei a leglelkesebb hívei ennek a gondolatnak.

2. Ezen a téren látszik a legnagyobb lehetőség a két regionális szervezet együttműködésére. Igen nagy érdeklődés mutatkozott a VAIL-féle globális tengerszint változások magyarországi, tágabb értelemben az RCMNS működési területén való kimutathatóságát illetően.

3. Nagy érdeklődés nyilvánult meg az RCMNS 8. kongresszusa és a rendező Magyarország neogénje iránt. IKEBE professzor javasolta, hogy a kongresszus alatt az SNS ülését is Magyarországon kellene tartani. Ez mindenképpen figyelemreméltó ötlet, mivel egy hivatalos, jó programmal alátámasztott albizottsági ülés megnöveli a tengerentúliak részvételi lehetőségét.

4. Ami az 1985-ös RCMNS-en várható pacifikus részvételt illeti az alábbiak körvonalazódtak:

— a legnagyobb érdeklődés Japán részéről nyilvánult meg. Japánban jelentős létszámú geológus gárda foglalkozik a neogénnel (30 db első körülatért kértek, egy részt kitöltve vissza is adták). A Japán Földtani Társulat és a Paleontológiai Társulat folyóiratában közölte az eseményt.

— a Szovjetunióból a pacifikus kutató-

kat is be lehet kapcsolni a kongresszus munkájába, ha az SNS-üléssel egybe lesz kötve. Különösen MENNER akadémikus intézetéből volt érdeklődés.

— Indonézia Földtani Társulatának elnöke Dr. ADJAT SUDRAJAT révén sikerült elérni, hogy ők is közléstesziki folyóiratukban az első cirkulárát. Különösen a neogén vulkanizmus érdekli őket. Ezt figyelembe kell venni a szekció programjának összeállításánál. Kapcsolat kialakítását ígérték a Pertamina állami olajvállalattal.

— Az USA — Kanada vonatkozásában a

már meglévő hivatalos kapcsolatok révén kell tovább élesíteni a különösen a kontinens nyugati peremén működő kollégák érdeklődését.

A leglényegesebb hivatalos megbeszélések eredményeit két jegyzőkönyv rögzíti, amelyek fordítását az alábbiakban mellékeljük.

A következő, 16. Pacifikus Tudományos Kongresszust 1986-ban Soulbán (Dél-Korea) rendezik.

DR. BÉRCZI ISTVÁN

Jegyzőkönyv

a 3. RCPNS és a 8. RCMNS kongresszusok szervezőinek találkozájáról

A 15. Pacifikus Tudományos Kongresszus (PSC) Szervező Bizottsága és a Neogén Rétegtan Pacifikus Regionális Bizottsága (RCPNS) közös meghívására Dr. BÉRCZI ISTVÁN, a Magyarhoni Földtani Társulat főtitkára és egyben a Neogén Rétegtan Mediterrán Regionális Bizottság (RCMNS) 8. kongresszusa Magyarországi Szervező Bizottságának titkára részt vett az RCPNS 3. kongresszusán, melyet a 15. PSC keretében tartottak meg, február 1. és 11. közt, az új-zélandi Dunedinben.

Látogatása folyamán Dr. BÉRCZI ISTVÁNnak lehetősége volt:

1. rövid ismertetést tartani a 8. RCMNS kongresszus szervezéséről, tervezett tudományos programjairól és terepi kirándulásairól;
2. előadást tartani „A Pannon medence neogén üledékképződésének jellemzői” címmel (szerzőtársak: HÁMOR G., JÁMBOR Á., SZENTGYÖRGYI K.);
3. találkozni különböző országok vezető szakembereivel, akik az RCMNS-en résztvettek:

Professor N. IKEBE (Japán)
Dr. G. C. H. CHAPRONIERE (Ausztrália)
Dr. YU. B. GLADENKOV (Szovjetunió)
Dr. N. de B. HORNIBROOK (Új-Zéland)

Dr. A. EDWARDS (Új-Zéland)

Dr. A. BEU (Új-Zéland)

Szoros időbeosztása miatt Dr. BÉRCZI ISTVÁN nem tudta elfogadni az Új-zélandi Földtani Szolgálat szíves meghívását és támogatását — melyet Dr. HORNIBROOK közvetített — hogy csatlakozzék a B1 kongresszus utáni kiránduláshoz. Dr. BÉRCZI ISTVÁN kifejezte őszinte háláját Dr. HORNIBROOKnak, rajta keresztül az RCPNS-nek és a PSC-nek a meghívásért és a vendéglátásért. Megköszönte Dr. A. BEU-nak, Dr. R. HOSKINS-nak, Dr. A. EDWARDS-nak, hogy különös figyelmet tanúsítottak iránta a látogatás alatt.

Végül Dr. BÉRCZI ISTVÁN megerősítette, hogy látogatása viszonzásaként az RCPNS egy képviselőjét vendégül látják Magyarországon az RCMNS 8. kongresszusa alkalmából.

1983. február

Dr. NORCOTT DE B. HORNIBROOK
az RCPNS elnöke

Dr. BÉRCZI ISTVÁN
az RCMNS 8. kongresszusa
Szervező Bizottságának titkára

Beszámoló

az IGCP 4. sz. projektjének („A Tethys régió triász”) és az IUGS Triász Albizottságának munkaértekezletéről

1982. júl. 5—8. között volt Bécsben — a már több éves hagyománynak megfelelően — az IGCP 4. sz. projektjének és az IUGS Triász Albizottságának együttes munkaértekezlete, amely egyúttal az 1982-ben lejáró 4. sz. projekt záróértekezlete is

volt. Ez alkalommal 18 ország képviselőiben 51 triász sztratigráfus gyűlt össze. Magyarországot VÉGH SÁNDORNÉ, HAAS JÁNOS, NAGY ELEMÉR és KOVÁCS SÁNDOR képviselték.

A szokásos nemzeti beszámolók után az

utolsó egy-két év kutatásainak eredményeit ismertető előadások következtek. Nagy érdeklődés kísérte TOLLMANN professzor előadását a tethyszi triász faunák kapcsolatairól. A hallgatói mészko fácies az Alpoktól K-felé egészen Indonéziáig, Timor-szigetéig követhető és még a két legtávolabbi terület *Ammonites*-faunái is nagymértékben megegyeznek. Ezt úgy magyarázza, hogy a Panthalassa áramlási rendszeréből kiágazó óceáni áramlatok a K-en kialakult *Ammonites*-fajok egyedeit a Tethys legtávolabbi részeibe is elszállították.

HAAS J. az alestüdozói fűrés perm/triász határszélvénnyét feldolgozó munkacsoport eredményeit, valamint a közp-hegységi karni alapszélvénnyeket ismertette. KOVÁCS S. az anizuszi/ladini határproblémákkal foglalkozó magyar munkacsoport újabb balatonfelvidéki vizsgálatairól, majd pedig ALDA NICORÁVAL (Milánó) közösen a nevadai anizuszi/ladini határszélvénny – egyúttal észak-amerikai típus-szélvénny – *Conodonta*-biosztratigráfiájáról számolt be.

A munkaértekezlet legfontosabb napirendi pontja az idén lejáró project egyik „végtermékeként” előterjesztendő új triász *Ammonites*-időskála megvitatása volt. (A táblázatok a megvitatás és módosítás után közreadott változatot mutatják be.) A vitát L. KRYSZTYN (Bécs) vezette és először ismertette az új triász radiometrikus időskálát, amelyet WEBB (1981), valamint ODIN és KENNEDY (1982) dolgoztak ki:

	WEBB (1981) ± 5 millió év	ODIN és KENNEDY (1982) millió év
Perm/triász határ	245	245 ± 5
Szkita/anizuszi határ	240	239 ± 5
Anizuszi/ladini határ	235	233 ± 4
Ladini/karni határ	225	229 ± 5
Karni/nóri határ	215	220 ± 5
Triász/júra határ	200	204 ± 4

Az észak-amerikai triász időskálát a kanadai TOZER állította össze. Távolléte miatt azonban azt nem vitattuk meg és csak a tethyszi, ill. a szovjet távol-keleti skálára szorítkoztunk.

Az alsótriász javasolt felosztása

I. táblázat

TETHYS		ÉSZAK-AMERIKA (KANADA)		SZOVJET TÁVOL-KELET			
Réteget	Alaréteget	Réteget	Zóna	Réteget	Alaréteget	Zóna	
SZKÍTA	„SPÄTHI”	?	Tirolites carnioolicus	SPÄTHI	Keyserlingites subrobustus	SPÄTHI	Olenekites spiniplicatus
		Tirolites cassianus	Kazakhstanites pilaticus				
	„SMITHI”	Wasatchites spingeri + Anasibirites pluriformis „Sibirites” prohads	SMITHI	Wasatchites tardus	SMITHI	Dienoceras demokidovi	
		Meekoceras gracilitatis	Enflemingites romunderi	Hedenstroemia hedenstroemia			
	„DIENERI”	Flemingites rohilla	DIENERI	Vavilovites sverdrupi	DIENERI	Vavilovites compressus	
		Gyronites frequens	Proptychites candidus	Vavilovites targidus			
	GANGESZI	(Ophiceras connectens)	GRESBACHI	Proptychites strigatus	GRESBACHI	Glyptophteris nielsenii	
		Otoceras woodwardi	Ophiceras commune	Otoceras boreale		Otoceras boreale	Otoceras indigirensis
		?	Otoceras boreale	Otoceras concavum		Otoceras concavum	
			Otoceras concavum				

Az alsótriász felosztását illetően csak hosszú vita után sikerült megegyezésre jutni. A résztvevők többsége egyetértett abban, hogy az egészet egyetlen emeletként (szkíta emelet) kellene kezelni, a használatban levő különböző emeletneveket pedig ezen belül emeletekként. A szovjet képviselők (DACYŠ, OLEJNYIKOV) azonban ezt élesen elleneztek és az alsótriász kétosztatásága mellett (indusi és olenyoki) foglaltak állást. A leghevesebb vita a szkíta emeleten belül a tethyszi triászban használandó elemek nevei körül bontakozott ki. ZAPPE professzor, a 4. sz. project vezetője, az északamerikai nevek használatát szorgalmazta, amelyet azonban a többség elutasított. Végül is a következő megállapodás született:

— Legelső emeletként a *griesbach*-helyett a Tethysben a MOJSISOVICS, WAGEN és DIENER (1895) által bevezetett *gangeszi* használandó.

— A középső rész, a *dieneri* és *smithi* egyetlen emeletbe, a GÜEX (1978) által bevezetett *nammaliba* (sztratotípus: Salt Range, Pakisztán) foglalandó egybe. MOSTLER (Innsbruck) szerint azonban a Conodonták alapján ezen belül olyan éles határ van, amely akár az alsótriász kétosztatóságát is indokolná, a szovjet véleményhez hasonlóan. Mivel ez a határ megegyezik a *dieneri* és *smithi* határával, azok használata így továbbra sincs tiltva.

— A legfelső résznek egyelőre nincs megfelelő elnevezése a Tethysben, ezért ideiglenesen a *spathi* használandó, de csak

A középsőtriász javasolt felosztása

II. táblázat

TETHYS			ÉSZAK-AMERIKA (KANADA)	
Emelet	Almelet	Zóna	Zóna	Emelet
FELSŐ	LADINI LONGOBARD	Frankites regoledanus	Frankites sutherlandi	LADINI
		Protrachyceras archelaus	Maclearnoceras maclearni	
		Protrachyceras grelleri	Mexinoceras mexinae	
ALSÓ	PASSAI	Eoprotrachyceras curioni	Eoprotrachyceras subasperum	ALSÓ
		Nevadites-zóna	Frechites chischa	
FELSŐ KÖZ.	ANTIZUSZI ILLYR	Parakellnerites-zóna*	Felső Gymnoceras	FELSŐ ANTIZUSZI
		Paraceratites trinodosus	Alsó deeleni	
ALSÓ	ANTIZUSZI BETHYNNIAI	Balatonites balatonicus	Anagymnoceras varium	KÖZÉPSŐ
		Anagymnoceras ismidicus		
		Nicomedites osmani	Lenotropites caurus	ALSÓ
Aegeiceras ugra				

Megjegyzések: 1. A *-gal jelölt *Parakellnerites*-zóna használata ajánlott a korábbi felosztások *Ticinites polymorphus* vagy *Aploceras avianum* vagy „*Ceratites*” *reizi* zónája helyett.

2. A táblázat a Kanadában kimutatható „felsőantizuszi” *Ammonites*-zónákat tartalmazza; a szövegben említett, sokkal részletesebben ismert nevadai zónák a következők:

Gymnoceras occidentalis = (?) *Nevadites*-zóna
Gymnoceras meeki ~ *Parakellnerites*-zóna
Gymnoceras rotelliformis ~ *Paraceratites trinodosus*

idézőjében. A jugoszlávok által javasolt *mući* lokális elnevezés, amely csak a weni-feni fáciesben érvényes.

A résztvevők abban is megállapodásra jutottak, hogy ez a felosztás csak a Tethys-re alkalmazható és a távol-keleti boreális triászban továbbra is a Szovjetunióban használatos felosztás (*indusi* és *olenyoki* emeletek, az északamerikai nevekkal, mint alemeletek) használandó.

Az alsótriász egyetlen emeletként való kezelése mellett szólna a kétféle radiometrikus időskála szerinti rövid időtartam is (kb. 5 millió év). A számos *Ammonites*- és *Conodonta*-zóna azonban arra int, hogy ezt a valószínűtlenül rövidnek tűnő értéket egyelőre fenntartással kell fogadnunk.

Az alsó/középsőtriász határsztratotípus kijelölése még várat magára. Egyetértés van abban, hogy a határt a tethyszi triászban kellene definiálni, azonban a többek által javasolt égei-tengeri Khiosz-szigeti szelvényben nincs *Keyserlingites*-fauna, a himalájai szelvények pedig még csak kevésbé tanulmányozottak, KOZUR javaslatát (1973), miszerint az Észak-Amerikában definiált *Keyserlingites subrobustus*-zónát már az anizusziába kellene sorolni, mind TOZER (Kanada) mind KRYSZYN (Ausztria) elutasították. Ennek a nézetnek ugyanis az adott alapot, hogy régebben a Himalájából „*Keyserlingites subrobustus*”-t irtak le *Aegyceras* ugrá-val együtt. Újabb vizsgálatok szerint azonban a himalájai alakok még csak nem is tartoznak egy nemzetségbe az arktikus szigetekről leírt fajjal és az észak-amerikai *Lenotropites caurus*-zónával párhuzamosak.

Az anizuszi/ladini határkérdésben Magyarország a legközvetlenebbül érdekelt. A tethyszi triászban a probléma megoldására alkalmas, nem kondenzált, viszont faunában gazdag szelvények eddig csak a Balaton-felvidéken ismeretesek. E klaszszikus szelvényekben azonban már közel egy évszázada nem voltak részletes vizsgálatok és csak most indultak be újra. A magyar munkacsoport az ismeretek jelenlegi állása szerint nem lát okot arra, hogy az itteni tradíciót változtassunk, azaz a határt máshol, mint a БОЧКН J. által 1872-ben bevezetett „*Ceratites*” (később: „*Protrachyceras*”) reitszi-zóna bázisánál vonjuk meg. Sajnos, a reitszi-fauna csaknem kizárólag a Balaton-felvidékre korlátozódik és ma már biztos, hogy ezek az Ammoniteszek trachyceratid morfológiájukkal, de ceratid lobavonalukkal nem tartoznak a *Protrachyceras* nemzetségbe. Ezért KRYSZYN (1980) a reitszi-zóna kettéosztását javasolja a szélesen elterjedt Parakellneritesek és a világkorrelációra alkalmas Nevaditesek alapján, és az anizuszi/ladini

határt az utóbbiak fellépésénél kívánja megvonni. (Újabb adatok szerint maga a „C.” reitszi is csak éppenhogy felnyúlik a Nevadites-zónába.) Észak-Amerikában viszont (SILBERLING és TOZER) a nevadai típuszelvény alapján az anizuszi/ladini határt még magasabban, a Nevaditesekkel jellemzett *Gymnotoceras occidentalis*-zóna felett, az első *Trachyceras*-félék ottani megjelenésénél (a *subasperum*-zóna bázisánál) húzzák meg. TOZER az ülésre küldött levélében továbbra is ragaszkodik ehhez az állásponthez. Ugyanakkor A. NICORA és KOVÁCS S. vizsgálatai szerint a nevadai szelvények *Conodonta*-faunájában csak egyetlen lényeges változás van, az pedig egybeesik a Nevaditesek fellépésével, az *occidentalis*-zóna bázisával.

A vita során a magyar munkacsoport álláspontját képviselő KOVÁCS S. ellenében KRYSZYN, GAETANI (Olaszország) és RIEBER (Svájc) a közbülső megoldást szorgalmazták, így az időskálán az anizuszi/ladini határt a Nevadites-zóna bázisánál húzták meg, de csak feltételesen. Az albizottság addig nem dönt a határ ügyében, amíg a balatonfelvidéki szelvények újvizsgálata be nem fejeződik, mivel mindenképpen a Balaton-felvidék kinalja a legjobb határsztratotípust, akár a *Parakellnerites*, akár a *Nevadites*-zóna bázisánál lesz a határ.

A karni emeletben egy vitás kérdés van: a kordevolei alemelet — amelyet KRYSZYN (1978) hibás eredeti definíciója miatt a júli alemeletbe beolvastatni javasol — megtartása vagy elhagyása. Mivel megőrzésének számos támogatója van, alternatívaként bennmaradt a táblázatban és tetszés szerint továbbra is használható vagy elhagyható.

A rhaeti emelet kérdése továbbra is a triász rétegtan egyik legsürgősebb, tisztázásra váró feladata. Nem kevés híve van még mindig annak az újabb keletű nézetnek, hogy a rhaeti — a *Rhabdoceras suessi* és a *Choristoceras marshi* átfedése miatt — törlendő és beolvasztandó a felsőnóribá, vagy pedig önálló emeletként megőrzendő, de akkor alemeletként foglalja magába a szevatit is. A magunk részéről a vitában hangsúlyoztuk, hogy a túlságosan kompromittált *Rhabdoceras suessi* elhagyandó a standard Ammonites-zónák közül és más zónával vagy zónákkal helyettesítendő, másrészt pedig a rhaeti mikrobiosztratigráfiailag (elsősorban a *Conodonták* alapján) teljesen egyértelműen elkülönül a nóritól, így a szevatit alemelettől is; vagyis nem a kialakult, hagyományos kronosztratigráfiai felosztást kell megváltoztatni, hanem az Ammonites-biosztratigráfiát tökéletesíteni.

A határvitákból egyre nyilvánvalóbbakká

A felsőtriász javasolt felosztása

III. táblázat

TETHYS			ÉSZAK-AMERIKA (KANADA)		
	Emelet Al-emelet	Zóna	Alzóna	Zóna	Emelet
RHAETI	REAE- TI	Choris <i>ceras marshi</i>	Choristoceras <i>marshi</i>	Choristoceras <i>crickmayi</i>	FELSŐ
	SZBEVA- TI	Rhabdoceras <i>suessi</i>	Vadaites <i>stuerzenbaumi</i>	Cobloceras <i>amoenum</i>	
FELSŐ-NÓRI	ALAUINI	Halorites <i>macer</i>	„catenat” Haloritesek	„Himavavites <i>columbianus</i> ”	KÖZÉPSŐ
		Himavavites <i>hogarti</i>	Amarassites <i>s. simplicatus</i>		
	NÓRI	Cyrtopleurites <i>bicrenatus</i>	—	Drepanites <i>rutherfordi</i>	NÓRI
		Juvavites <i>magnus</i>	—	Juvavites <i>magnus</i>	
ALSÓ-NÓRI	LAKI	Malayites <i>paulckeii</i>	Malayites <i>paulckeii</i>	Malayites <i>dawsoni</i>	ALSÓ
		Guembelites <i>jardianus</i>	Malayites <i>lingriensis</i>	Mojsisovicsites <i>kerri</i>	
		—	Dimorphites <i>selectus</i>	—	
KARNI	TUVALI	Anatropites-zóna	Gowonotites <i>italicus</i>	„Klamathites <i>macrolobatus</i> ”	KARNI
		—	Discotropites <i>plinii</i>	„Felső Tropites <i>welleri</i> ”	
		Tropites <i>subbullatus</i>	Tropites <i>subbullatus</i>	„Alsó Tr. <i>welleri</i> ”	
		Tropites <i>dilleri</i>	Projuvavites <i>crassepicatus</i>	Tropites <i>dilleri</i>	
	JÚZI	Austrotrachyceras <i>anstriacum</i>	„Neoprotrachyceras <i>oedipus</i> ”	Austrotrachyceras <i>obesum</i>	
Kord.	Kord.	Trachyceras <i>sonoides</i>	Austrotrachyc. <i>tradicum</i>	Trachyceras <i>desatoyense</i>	
		—	Trachyceras <i>sonoides</i>		
		—	Trachyceras <i>aon</i>		

Jelmagyarázat: Kord. = Kordevolei

válnak a triász *Ammonites*-ortozstratigráfia korlátai és az, hogy tisztázásuk csakis folyamatos, nem kondenzált szelvényekben, rétegről-rétegre történő komplex biostratigráfiai vizsgálatokkal lehetséges.

Csakis az ily módon megvizsgált határozatrotípusokkal és a különböző fáciésekben felállított parasztratotípusokkal lehet az időskála határait egyértelműen definiálni.

Dr. Kovács Sándor

Tavaszi ásványgyűjtő találkozó Miskolcon

A találkozót a miskolci Herman Ottó Múzeum és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Földtan-Teleptani Tanszéke és Ásvány- és Kőzettan Tanszéke rendezte — a Magyarhoni Földtani Társulat közreműködésével — 1983. március 12 — 13-án.

A találkozó célja honi és külföldi gyűjtők, szakemberek és érdeklődők találkozásának s ezzel egyidőben tanácskozás, szolgáltatások és kiállítások révén tapasztalat-szerzési lehetőség biztosítása volt.

Az első napon a Nehézipari Műszaki Egyetemen 14 órákor kezdődött a magyar ásványgyűjtők tanácskozása. Ezen Dr. SZABADFALVI József megnyitója után Dr. KISS János Társulatunk Ásványtan-Geokémia Szakosztálya Ásványgyűjtő Szakcsoportja megalakulásának tiszteves évfordulójáról tartott megemlékezést, Dr. VÁRHEGYI Győző a hazai ásványgyűjtés helyzetéről, az ásványgyűjtés etikájáról, Dr. NEMECZ Ernő a mineralógia mai állásáról, SZAKÁLL Sándor pedig a gyűjtemény tárolásáról, feldolgozásáról és nyilvántartásáról beszélt. Az előadásokat — melyet 150 gyűjtő hallgatott meg — élénk vita követte. Az első nap ismerkedési esttel zárult.

Másnap — szintén az egyetemen — 10-től 16 óráig tartott a börze. DR. SOMFAI Attila megnyitója után a látogatók a kb. 150 asztalon kiállított több ezer ásványban, ősmaradványban gyönyörködtek. DR. MÁTYÁS Ernő 11 órákor nyitotta meg KRISTON Béla ásványgyűjtő emlékkiállítását, 12 órákor pedig SZÉKYNÉ DR. FUX

VILMA adta át a meghirdetett versenyek győztesének a díjakat. A börze ideje alatti szolgáltatások közül legnagyobb sikere az ingyenes drágakő-határozásnak volt.

Összességében kb. 2500 fő — köztük 7 országból kb. 100 külföldi — vett részt az első alkalommal megrendezett miskolci tavaszi ásványgyűjtő találkozón.

A következő találkozót 1984. március 11 — 12-én tartjuk.

SZAKÁLL Sándor

A Társulat vezetősége 1983. május 12-én az Ásványtan-Geokémiai Szakosztály Ásványgyűjtők Szakcsoportja vezetőivel megvitatta az ásványgyűjtés hazai helyzetét. A Szakcsoport elnöke, Dr. VÁRHEGYI Győző beszámolt az utóbbi évek sikeres rendezvényeiről, ismertette a közép- és hosszútávú fejlesztési célokat a földtani közműveltség fokozása, a múzeumi gyűjtemények gyarapítása és a tudományos tevékenység színvonalának emelése terén.

A vita során megegyezésre jutottak abban, hogy hazánkban rendeltileg szabályozni kell az ásványgyűjtő tevékenységet, mint érték-előállító mozzalmat. A rendezésre irányuló szabályozásban azonban a fokozatosság és a szigorító-elősegítő intézkedések egyensúlyát kell érvényesíteni.

KOCSÁRDY ÉVA

az Ásványgyűjtők Szakcsoportja titkára

Az ásványgyűjtők klubjának 10 éve

A Magyarhoni Földtani Társulat Ásványgyűjtők Klubjának tevékenysége 10 éves múltúra tekinthet vissza. Az 1972. február 9-én tartott alakuló ülést követően a négytagú vezetőség megfogalmazta a klub céljait. Ezek

- az ásványok és kőzetek gyűjtésével foglalkozók tömörítése,
- szakmai konzultációk rendezése (esetenként szakértők bevonásával),
- közös gyűjtőutak szervezése,
- az ásványok és kőzetek cseréjének elősegítése,

— minden tevékenység támogatása, amely az ásványok és kőzetek szeretetét növeli, a hozzájuk fűződő esztétikai élményeket elmélyíti, valamint a keletkezésükre és földtani környezetükre vonatkozó ismeretek megszerzését elősegíti.

A klub „Kőbarátok klubja” elnevezéssel a Társulat Gazdaságföldtani Szakosztálya keretében kezdte meg működését, rövidesen azonban a Társulaton belül mint „Ásványgyűjtők klubja” önállóan szervezte programjait. Céljának megfelelően előadásokat és gyűjtőutakat szervezett (Tokaji-hegység, Mátra, Bódvarákó, Telkibánya stb.), kezdeményezte a közterületek díszítését reprezentatív földtani képződményekkel (Gellért-hegy, városmajori park stb.), továbbá a hazai kőzetek dekoratív célú hasznosítását (Mátra, Zempléni-hegység stb.). Munkájában állandóan szem előtt tartotta az ásványok védettségi szempontjait és az országos gyűjtemények munkájának elősegítését (Nemzeti Múzeum, Földtani Intézet, egyetemek stb.).

Az 1972 — 1976 közötti időszakot ma már

az Ásványgyűjtők Klubja útkereső szakaszának tekinthetjük. A megszerzett tapasztalatok és az időközben megnövekedett számú ásványgyűjtők igényei alapján a klub vezetősége és tagsága 1977-től újja-szerveze folytatta munkáját. Az eredeti célok elvi helyességének és előszerűségének változatlan megtartásán belül azonban a klub életében hangsúlyt kapott a rendezvények nagyobb rendszeressége, és az ismeretszerzés-információcsere hatékonyságának növelése. Ennek érdekében a nyolc-tagúra növelt vezetőség elhatározta

— évenként 2–3 gyűjtőt és előadás időben és tárgykörében összehangolt szervezését,

— évenként 1–2 kiállítással egybekötött ásványbarát-találkozó és cserebörze rendezését,

— a rendezvényekre más egyesületek és szervezetek bevonását,

— külföldi kapcsolatok kialakítását.

Az Ásványgyűjtők Klubjának 1978–1982 között, általában külföldi részvétellel szervezett, nagyobb rendezvényei:

1. A tatabi Barlangkutató és Geológiai Szakcsoporttal közösen Tatán rendezett „Amatőr ásványgyűjtők első országos találkozója” (1978. márc. 19.).

2. A TIT Szerencsi Járási Szervezetével, a Szerencsi Nagyközségi és Járasi Művelődési Központtal és a Zempléni Múzeummal közösen Szerencsen szervezett „Amatőr ásványgyűjtők kiállítása és ankétja” (1978. ápr. 29.).

3. A TIT Természettudományi Stúdió Ásványbarátok Körével közösen, Budapesten rendezett „Országos Cserebörze” (1978. dec. 3.).

4. A TIT budapesti Természettudományi Stúdiójában rendezett, kiállítással és cserebörzével egybekötött „Országos ásványbarát találkozó” (1979. szept. 9.).

5. A 30. Bányásznap alkalmából, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek a Bányászati Fejlesztési Intézetben működő csoportjával, továbbá a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége bányászmotívum-gyűjtők alkalmi csoportjával közösen Budapesten szervezett, ásványbörzével egybekötött „Ásvány- és bélyegkiállítás” (1980. szept. 7.).

6. A 31. Bányásznap rendezvényeinek sorába illeszkedő, az OMBKE KBFI-Csoportjával közösen, Budapesten rendezett és „A bányavilágítás fejlődése” c. kiállítással egybekötött Országos ásványbarát találkozó (1981. aug. 30.).

7. A 32. Bányásznapon, az előbbi módon Budapesten rendezett, a „Bányászati

érnek és plakettek” kiállítással egybekötött Országos ásványbarát találkozó (1982. aug. 29.).

Kitűzött céljainkat igazolja, hogy ebben az időszakban klubunk tagjainak száma 100-ról 300 fölé nőtt és hogy rendezvényeinkben a kezdeti egy-két százról 1000 fölé emelkedett a résztvevők létszáma. Az Ásványgyűjtők Klubjában folyó tevékenység minőségi színvonalát jelzi, hogy kiállításainkon a hazai gyűjtők időközben felzárkóztak a számos külföldi résztvevő által bemutatott ásványok esztétikai színvonalához és tagjaink sorában ma már nemcsak ásványgyűjtők, hanem egyes lelőhelyek ásványainak dokumentálásával és új ásványok meghatározásával foglalkozók is résztvesznek. Klubunk tevékenységéhez szorosan kapcsolódik néhány, hazánkban eddig nem talált ásvány felismerése és azonosítása (pl. stellerit, pszeudobrookit, todorokit, ranszeit).

A nagy taglétszám és a felélnkült tevékenység természetesen fokozott kötelezettségeket támaszt. Feladatunk, hogy a hazai ásványgyűjtés színvonalát tovább emeljük és a környező országok ásványgyűjtő egyesületei szervezetségét elérjük, hogy klubunk tagsága rövid időn belül aktívan kivehesse részét a hivatalos gyűjtemények gyarapításából, esetleg új ásványok felfedezéséből. Ehhez mindenképp az amatőr ásványgyűjtők és a hivatásos mineralógusok kapcsolatának elmélyítésére van szükség. Ez a meggyőződés vezrelte a klub vezetőségét, amikor elhatározta, hogy belső szervezeti önállóságának megtartásával a Társulat Ásványtan-Geokémiai Szakosztályához csatlakozik. Megfelelő előkészítő munka és tárgyalások után az egyesülés 1982-ben megvalósult és az Ásványgyűjtők Klubja a továbbiakban az Ásványtan-Geokémiai Szakosztály Ásványgyűjtők Szakcsoportjában folytatja tevékenységét. Első közös feladatunk elkészítettük az ásványgyűjtés etikájának szabályzatát és elindítottuk a hazai gyűjtők gyűjteményeinek felmérését.

További célunk, hogy a szervezett magángyűjtők részére, tevékenységük eredményes folytatásához, hivatalos segítséget nyújtsunk, gyűjteményük megtekinthetőségét elősegítsük és a mai kornak megfelelő, új gyűjtési formák (pl. mikromounting) elterjesztését propagáljuk. Felkaroljuk és elősegítjük nyilvános magánkiállítások létesítését és tagjaink számára segítséget nyújtunk ásványaik meghatározásához.